Nr. 73. Anulu XXX.

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Mercurea si Dumineca, Fói'a, candu concedu ajutóriele. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe 1/4 3 fl. v. a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu séu 3 galbini mon. sunatória.

Brasiovu 29|17 Septembre 1867.

Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Taxa'a timbrala a 30 cr. de fiecare publicare.

MONARCHI'A AUSTRIACA

Transilvani'a.

Societatea academica romana

va tiené Vineri in 15 Septembre c. v. una siedintia publica pentru inchiaiarea sesiunii anului 1867. —

Depesia telegrafica.

ITALI'A. Florenti'a 22 Sept. „Gazet'a oficiale" contiene una declaratiune dicundu, ca gubernulu vede cu mahnire agitationes provocata in ajunulu unei operatii finantiale. — Guvernulu va respectá drepturile cetatianiloru, va mantiene tractatele neatinse si va luá mesuri aspre contra ori carui ce ar' voi se le violese. Garibaldi a plecatu la Arejo. Neliniscea din causa'a proiecturiloru lui urméza inca. Se dice, ca este fórte hotaritu a face una incercare in contra Romei. — Pap'a intr'unu consistoriu cecretu a condamnatu cá unu sacrilegiu si una usurpatione decretulu guvernului in privinti'a bunuriloru bisericei si a declaratu nulu efectulu decretului, confirmandu censurile pronunciate contra autoriloru. — „Nat."

Rom'a 23 Sept. Politi'a pontificale a facutu óre cari arestari. —

† Scire trista!

Ioane Piposiu, controloru reg. la topitorea de feru din Govasdi'a nu mai este intre cei vii, — memori'a lui inse va remané eterna!

Domnulu Ioane Piposiu dupa o bóla in delungata in etate de 54 ani in 3 Sept. 1867 c. n. si-au datu sufletulu in manele creatorelui, iar' osementele lui petrecute de o multime amici si cunoscuti si sci s'au inmormentatu in 6 Sept. a. c. in cemeteriulu bisericei gr. orient. din Delariu.

Pe reposatulu cu anima sfasiéta 'lu jalescu iubitulu seu frate Lazaru Piposiu reg. probatoru de minere la ustrin'a montana in Zlatu'a, dimpreuna cu socí'a sa Teresi'a si fiiulu-seu Lazaru asesoru de sedria, si fiicele Mari'a maritate dupa Basiliu P. d'Harsianu asesoru de sedria, Teresi'a si Id'a, mai incolo sor'a reposatului An'a veduva preotului romanu Groza si nepotii de frate Ioane fostului comite supremu alu Zarandului, Victoru consiliariu reg. la oficiu de contabilitate, Petru asesore la tabl'a reg. judiciaria, Basiliu protopopu gr. orient. in Hondolu — si nepotele: Elis'a veduva perceptorelui c. r. Nicolau Nemesiu, Fani maritate dupu Petru Manu c. r. consiliariu de finantia — precum si toti ceilalti consangeni:

Reposatulu pre langa amórea ce au pastratuo pana la ó'a mórtei sale catra iubitulu seu frate, sora, nepoti si consangeni — nu si-au uitatu nici de iubit'a sa natiune si beserica, lasandu pentru inmultirea fondului asociationei romane transilvane o suma de 735 fl. v. a. in obligatiuni de statu, siese bucati de auru naturalu dela Pianu in pretiu de 15 fl. v. a., cu totulu o suma de 750 fl. v. a., afara de bibliotec'a sa, statatória din 93 bucati de charti despre deosebite ramuri de sciintia, — ér' pentru beserica condusu de sentiulu pietatii au lasatu beserice gr. orient. din Hondolu loculu nasceri sale 10 galbeni imperiali simpli si 100 fl. v. a. si beserice din Delariu unde i s'au asiediatu osementele 100 fl. v. a.

Fia'i tieren'a usióra si memori'a lui eterna! *)

*) Suntu rogate celelalte diurnale romane a reimpartasi trist'a acésta scire despre meritatulu reposatu si in colónele sale. — R.

† Hunedór'a 17 Sept. 1867.

Cu adenca dorere si mare strunoinare de anima amu primitu gratiós'a ordinatiune consistoriala din 7 Sept. a. c. cu Nr. 1202, in care ni se anuncia trist'a faima, ca Excel. Sa Prea Santitulu nostru Metropolitu „**Siuluțiu**": barbatulu celu devotatu bisericei si natunei sale, au incetatu de a se mai numera intre cei vii. — O ce dorere adenca si ce intristare coprinse animele tuturoru si inca indata la tristulu tonu alu campaneloru, ce leganate in turnurile bisericiloru din Hunedór'a, aruncau nesce sunete lamentabile si prolungite, ce ne invita se ne imbracamu in doliu, se gelimu adencu pre venerandulu Archereu si marele Mecenate romanu; — si se peregrinamu in spiritu cu pietate la mormentulu ce acopere sacrata-i cenusia a primului ospu alu restauratei nóstre metropolii. — In 15/3 Sept. a. c. celebranduse s. liturgia de on. d. protopopu gr. cat. alu tractului Hunedórei Ioane Fodoru, concomitatu de altii 5 preoti din tractu, dupa finitulu s. liturgia inaintea altariului ddiecesu se redicá rugatione fierbinte catra tronulu Ceresu pentru resseidiarea in corturile dreptiloru, sufletului in dnulu adormitului anteluptatoriu si muru aparatoriu alu natiunei nóstre. — La ceremoni'a formalei inmormentari funebrale luá parte unu poporu nobilu si fórte numerosu din tóte natiunile si din ambe secsurile ce locuiescu acést'a patria a Corviniloru, si clerulu r. cat. in frunte cu vicariulu in corpore. — Cu acésta ocasiune d. protopopu priu un'a vorbire scurta inse fórte acomodata, facú cunoscutu poporului ce asistá, privindu tristu la costingulu din mediu bisericii invecsuta in panura négra si luminatu de facle aprinse, ca acesta ar' fi numai unu semnu de trista memoria. — Pre candu de pre amvonu noulu cooperatoriu rosti o cuventare catra numerosulu si alesulu poporu, cu care ocasiune vedeamu ochi plini de lacrimi si din straini o multime. S'au enumeratu si unele notiuni mai principale din viéti'a Esc. Sale.

Capetu se puse la 1 óra dupa amiédia, cu epitafiu cantatu de junimea studiósa, si cu oftari de dorere! Fi bine cuventatu S. Parinte! Fia ti tierin'a usióra si memori'a eterna! —

Ioane Fodoru,
protopopulu Hunedórei gr. cat.

Romanii din Selagiu si procedur'a arbitraria a maghiariloru de acolo.

Suntu doi ani scum de candu audimu ne incetate cai.i dela romani in genere, dar' mai alesu dela cei din Selagiu; lupta portata in cele mai multe comitate romane in acesti doi ani din urma, portata pentru mantienerea drepturiloru sale nationali, — déca au drepturi romanii de sub sceptrulu Austrici — pentru esercitarea loru, si ajunse culmea mai pretutindeni. . . . . Maioritatea, cum vedemu, incepe a urma cu mani cu pitióre politic'a lui Szechényi. Nisuiescu o se da pe facia catu mai liberali in privinti'a nationalitatiloru, pana candu pe ascunsu lucra neincetatu contra le, cu cele mai nejusti fieavere mediolóce, pe cele mai neescusabile cali. Facu partite intre natiunalitati, acitia un'a contra celeilalte, se aréta a partini un'a seu alt'a, cá cu atatu mai securu se le póta tiené desbinate, ce e de lipsa pentru reesirea scopuriloru loru.

Ér' candu nu potu reesi pe ascunsu, se dau pe facia si apoi numai se feréscа Ddieu!

Esperintia pucina m'a facutu a crede, ca maghiarului aici, candu vorbesce despre indreptatirea nationalitatiloru, nu'i diace la anima ce vorbesce gur'a, — si candu pronuncia: voimu a indestuli nationalitatile, 'mi se pare a audi ecoulu: voimu a nadusi nationalitatile. . . .

Romanii sciu suferí, dar' et „tenent alta mente repostum." Dovada despre paciintia dedeau si romanii din Selagiu, ca-ci cine cunósce procedur'a esterminatória de nationalitatea nóstra in acést'a tierisióra romana, cari cunoscu manier'a impreunata cu batojocura, intrebuintiata atatu cu alegerile de deputati, catu si cu investigarea pentru renumit'a macelaria din **18** Decembre 1865 la alegerea din S. Cehu, se mira, cum de nu esumpe resbunarea acestui poporu degradatu la starea elotilioru politici. Adi mane voiu fi doi ani, actele investigationei si acum diacu puse ad acta la tribunalulu Crasnei si criminalistii maghiari, arangetorii laudatei macelarii, se falescu, cum romanii numai indesiertu procedéza in contra-le si candu au dreptatea lunga sene.

Ce va se dica acésta intardiare, ce va se dica asta procedura a tribunalului? Batojocerirea romaniloru din partea loi, aprobarea macelarii comise contra romaniloru! Incurageare, ca pe romani maghiarii i potu ucide, bate si bolnavi fara de a fi trasi la respundere?!

Dar' se venimu la lucruri mai recinte.

In adunarea comitetului comitatensu tienuta in Zelahu la 2—5 l. c. a venitu insinte o causa de interesu comunu pentru toti romanii. Acésta voiu resuma-o incatu se póte mai scurtu, numai nu comva se abusezu cu indulgenti'a on. d. Redactoru care mi deschide colónele sale *) si cu patiinti'a on. publicu, care se intereséza de tierisiór'a Selagiului, de légnulu nemoritoriului Barnutiu.

Eca faptulu constatatu.

La adunarea comitatensa gen. trecuta locuitorii Bobotei séu cum o mai numescu si Dersidei mare au rogatu adunarea comitetului cottensu cá se pedepsésca pe ostiva deregatori anumiti pe nume in suplica (noi i vomu numí mai diosu) cari fara de nici o causa sub masca de braciu (brachium) au resculatu mai multe comune maghiare in contra acestei comune curatu romane. Se rogá totu odata a esmite o comisiune, care constatandu lucrulu si daunele causate prin ea se se convinga comitetulu cottensu despre crimele comise. Adunarea conformu cererei esmite o comisiune din 4 membrii anume Kaisler Imre, Alecsandru Popu, Ioane Nichita si Kiss Lajos, cari investigandu in faci'a locului cu cea mai mare diligintia, adunarii cottensa tienute in dilele numite mai susu referéza in urmatoriulu modu:

Ungurii posesorati din pregiurulu Bobotei au procedatu in contra comunei pentru limitarea dreptului de crismaritu, voindu a si face si ei dreptu de crismaritu acolo, unde de candu e lumea nu au avutu. La forulu primu domnii de unguru firesce au dobenditu. Judecat'a s'a incunosciintiatu cu respectivii domni si cu advocatulu comunei, care inse nu a comunicatu-o cu satenii, — póte intielesu fiindu cu contrarii, cá se eschida pe romani dela apelatiune.

Deci domnii au dreptu de crismaritu unde nici candu n'au avutu si decisera a se licitá.

Pentru esecutarea judecatei, respective pentru licitarea arendei pe anulu viitoriu la 1 Iuliu a. c. a esitu in faci'a locului in Bobot'a judele centralu Georgiu Balintu. Saterii, cá incti,

*) Colónele diurnalului ce redigamu si vomu redige suntu si voru fi ale natiunei, indulgintia se cere numai dela legea presei, de aici incolo vercarui devotatu barbatu alu natiunii ei suntu deschise fara cea mai mica esceptiune, in cause si cestiuni nationali. — R.

luandu scire despre sentinti'a memorata numai cu diumetate di mai inainte au esitu inaintea judelui la capetulu satului si dandu'i o rogare ca judelui 'lu róga intr'insa, cumca din causa, ca advocatulu loru a negleau a i insciintiá despre sentinti'a nefavoritória, n'au potutu a se grigí de causale; nu s'au potutu folosí de remediulu apelarei in contra judecatei injuste, se amane licitatiunea pana la 3 luni. Apoi dechiara verbalminte, cumca pe jude 'lu lasa a intrá in satu, inse pe licitanti nici decatu nu.

Judele a intratu in comuna fara de nici o resistintia, unde peste pucinu timpu a mersu si diu Coroianu vicariulu cá interesatu. Judele petrecù aici vr'o 4 óre fara d'a fi probatu licitarea arendei, séu se fia intrebatu, ca este licitante. In faci'a locului a luatu protocolu despre cele intemplate; in acestu protocolu nu este nici barcmu catu de inocinta spresiune din care s'ar poté conchide a fi fostu opusetiune si plane faptica.

Deci judele diu Balintu plecandu catra casa sfara de satu langa drumulu de tiéra afla intro unu birtu cativa jidovi si advocati de si actiorilor posesori. Acestia stau inainte cu nesce mintiuni grosolane a. u., ca comun'a e rescumpetata; ca ei n'au contestatu a merge intre hotii acei de romani, ca au vediutu unu omu in turnulu besericei, andu ca sunt ómeni cari voru a trage clopotele de voru intrá sel. Apoi intre Bruderschaft-uri 'lu ieu pe seracului jude din minte, inestu si elu incepù a orede, ca tóte aceste mintiuni potu se fia adeverate; si la rogarea astoru vitezi fabulosi cere brachiu dela vicecomitele d. Pelley L.-jos.

Dreptu acees comisiunea esmisa a constatatu, ca unu jidovu, care voiea a licitá erá se mérga in Bobot'a, candu convenindu pe olitie cu ómeni s'a re'ntornatu, fiindoca acestia 'lu au amagitu, ca nu va fi in acea di licitarea si asié nici ce are de ce a se ustení. Jidovulu mintinosu dede obiectu la faimele ingrozitóre numerate mai inainte.

Judele Balintu, timidulu, pleca capulu si numai decatu a ceruto brachiu dela vicecomitele Pelley, care in locu d'a esmite cativa pandori, scrise judelui cercualu Becsky, cá dinsulu provediatu cu multime d e s t u l a se ésa in faci'a locului. Acum urméza o siodime dupa alta, o splicatiune mai chiara decatu ceslalte, ca ad ce au voitu maghiarii. —

Renumitulu (?) jureconsultu Pelley a silabisatu ceva paragrafu avitieu din „corpus juris"-uloi loru ruginosu, care ar' statorí a se intrebuintiá poporu cu ocasiunile brachiului. Pe bas'ea acestei indrumari cinstitulu Becsky in locu de a duce poporu romanu din apropiare a rescolatu 5 sate unguresci mai de departe, respective a strinsu si adunatu de acolo, unde numai a aflatu cate unu unguru strentiurosu si lipitu de tóme, — ca-ci a sositu éra timpulu se mai róda de pe pelea bietului romanu.

Nici ca i a costatu multu, cá se adune la olalta 600, di siese sute de unguri flamendi, cari inarmandu'i cu bote, cóse, fokosie, seccri, lanci, sabii si pusci — au arangeatu 80 de carre cate cu 4—5 cai si asié i-a dreduitu la drumu parte in carre parte pedestru. — Sosira sub Bobot'a, — unde desprindiendu cai i au manatu pe semenatorile fromóse, ce se stindeau pe langa sate; ómenii inarmati intrara in satu condusi de jupanulu Becsky, pe care 'lu intempinara antistii comunali, cari fiindu intrebati, ca voru a se opune séu ba? respunsera: Noi domnule nici candu n'amu statu in potriva, nici acum nu stamu. Pe langa tóte aceste Becsky asiedia óstea de a lungulu strateloru si au inceputu a jefuí cu un'a barbaria de speriatu. —

Plangeri si vaiete de muieri si prunci s'audieau in satulu intregu preste o diumetate de óra, ca-ci vandalismulu maghiaru apucà si cele din urma imbucatari de pane din manele si gur'a bietiloru infanti romani. Peste pucinu timpu acuiisara — aprocsimative incatu s'a potutu constatá prin comisione — 3 vaci vr'o 150 de gaini, 200 de pani, o slanina intréga si mai multe slanini incepute, mai multe sute de óne, vinu, vinarsu catu li-a trebuitu si altele. Fiindu tóte aceste de facia s'au pusu „et fecerunt magnum aldomás" din cele jefuite. De dóne dieci de ani nu credu se se fia saturatu atatu de bine, cá atunci — intre parentese fia disu, multi s'au si betezitu, atata au mancatu.

Pana ací tiene cea mai interesanta parte a faptului, care erá pe tapetu cu ocasiunea adunarei generali comitatense.

Adunarea comitatense esmite o comisiune spre a 'si da opiniunea, ce este de facutu. Comisiunea din 6 membri, 4 u n g u r i si numai d o i r o m a n i, dupa ce a petrecutu cu ateutiune tóte actele, opinionéza, cumca b r a c h i u n ' a a v u t u l o c u; adunarea comitatului se reprobeze protocolminte faptele si procedur'a functionariloru si in urma, ca daunele constatate de comisiunea esmisa in faci'a locului — cari suntu preste 1200 cusate satenilor se se resplatésca prin dnii Balintu si Becsky.

Uitative, ve rogu, ce satisfacere slaba erá se se dè bobotenilor pentru vandalismulu suferitu, ascultati ce pedépsa mica erá se ajunga pe acei, cari voiea o resculare, o revolutiune!! Dar' asta e absurditate numai cu unu cornu in frunte, inse se ascultati ce a facutu adunarea comitatensea!

Fara de a fi cititu actele comisiunei, fara d'a fi datu ceva la intielept'a oratiune a bravu lui nationalistu Georgiu Popu, care i fece atentu pe maghiari, ce póte se urmese din procedur'a arbitraria, — a decisu, ca: de si functionarii numiti au procedatu nelegalminte, totusi se dechiara de nepunibili; ér' bobotenii se sufere daunele patite, fiindoca inaii sunto caus'a acelora, séu de voiescu procedeze in contra acelora, séu de voiescu procedeze in contra cui voru voi. Sio! Se procedeze in contra, in cui voru voi — in luna, séu ati vcii cá cu mintiuni se despoiati pe seracii boboteni si de averea, care inca li-a mai remasu dinaintea gureloru de locuste?!

Nu potu trece cu vederea, cu ce au argumentatu cei mai multi deliberatiunea acum amintita: Se invetia poporulu, diceau ei, cá se se supuna legiloru tierii si se nu se opuna celoru mai mari. Ei domniloru maghiari, vedemu prea bine, ce va se dica ast'a. Voiti a terorisá poporulu! Bine, dar' apoi urmarile nu le cu'noscuti? Bine, dar' apoi urmarile nu le cunoscuti a contribuiti bojtogatailoru, nici agitatiuniloru „Gaz." nici emisariloru daco-romanisti. Dvóstra sunteti cei mai sprigi bojtogatoi, cei mai incarnati agitatori si cei mai zelosi emisari daco-romanisti; — pe dvóstra ar' trebui se ve prinda. . . .

Am totu auditu, ca déca Ddieu voiesce a pedepsi pe cineva, ei iea mintea.

Bobotenii voru insintá caus'a la ministeriu. Noi cá iubitori de pace recomandamu guvernului in interesulu sustienerei pacii a lua cele mai cuviintióse midilóce pentru a se convinge despre acestu abusu ne mai auditu in secolulu alu 19. Atragemu atentiunea guvernului cu atatu mai vertosu, ca ci in timpurile critice de acum nu potemu prevedé urmarile triste, cari potu se se nasca din acea, ca intardiandu stirpirea abusuriloru, poporulu romanu ar' fi si mai de parte espusu la crudelitatea si balnjocurile ungurilorn. Responsabilitatea ar' cadé pe ministeriu si eludatorii justitii!

Aslé se pregatesce la noi indestulirea na tiunalitatiloru si egal'a indreptatire?! —

Codreanu.

Brasiovu 27 Sept. nou, 15 Raptiune. Dupa o caldura de véra cu seceta de multe septemani, eri nópte incepù a cadé o ploia rece, care in nóptea trecuta se preschimbà deodata in nea, si astadi ne aflamu cu su'faci'a pamentului candida de ninsóre ce nu vrea a cede locului la ploia. Unu'saltu atatu de p i p i t u dór' numai natur'a muntiloru ilu face, si politic'a s i e r e t i l o r u l u m i i, in urm'a careia din culmes libertatii preste o nópte ér' te trediesci in absiulu despotismului. —

Din campuri suntu redicate cerealele, afara de unele cucuruze si cartofi, si acesta recéla nu va aduce atata stricatiune, catu bine, ca va curati acrulu de materia bolnavitiósa si se va slabi si ból'a de vite din furi'a cu care dominà. De tric'a acestei bóle se impedecà comunicationea si erá se se opréca si importarea lanei, déca n'ar' fi midilocitu camer'a comerciala liberarea transportului ei prin telegrafu dela regiu comisariu. —

In prima Oct se incepe cursulu scolasticu si la gimnasiulu catolicu din locu, unde gimnasiulu superiore la anulu se va si poté incepe, fiindca cu una sorte de Bud'a, darnita la fondulu inceputu de d. negutiatoriu Ioane Bogdanu, s'au castigatu unu capitalu de 30,000 fl. pentru fondu. —

Blasiu 19 Sept. 1867. Tacerea nóstra de pietate si dolin pentru parentele perduto astadi fù miescata prin venirea Esc. Sale d. c. P é o h y, carele cercolandu prin Ardélu érasi stinse Blasiulu. Primirea dinsului a fostu cu solenitate mai mare, decatu ar' concede doliulu si intru un'a, de totu neindatenata. Se vedemu cum.

La 1 óra incepura a s u n á c l o p o t e l e catedralei, dupa care in data sosí si Esc. Sa si trase in curtea metropolitana. Ací unu d. capitulariu 'lu intempinà cu una cuventare u n g u r é s c a inchiiata cu „se traiésca" rostitu de cuventatoriulu. D. cuv. intru vorbirea sa descoperi doliulu generale si adause, cumca astepta mangaiare numai dela g r a t i'a Mai. Sale a r e g e l u i n o s t r u i n c o r o n a t u si a inaltului r e g i m u, dela care gratia s p e r é z a restaurarea scaunului veduvitu prin alegere. Apoi rogà pre Esc. Sa se insainteze realisarea acestei sperari. Esc. Sa d. comisariu respunse, ca a adusu la conoscinti'a M a i e s t a t i i Sale mórtea deplansului nostru metropolitu si cum ca provedere a scaunului va depinde dela dispusetionile prea inalte (ő Felsége intézkedéseitől fog függni).

Dupa acesta Esc. Sa se adresà catra unulu facare dintre celi presenti, — apoi luà unu dejunu si la dóue óre plecà spre Abrudu, sunanduse clopotele, cá — si intru venire.

Trecerea d. comisariu regescu prin Blasiu n'a fostu preinsciintista capitulului dupa datina, ci unii óameni aflara de ea dela unu jude procesuale si indata incepura a lucrá pentru a'e primirei. Programulu, ce s'a facutu de capitulu erá intru tóte conformu usului de pana ací si nu loviea in doliulu nostru. Dara acelu programu s'a schimbatu „preste nópte", cum dice neamtiulu. Asié d. comisariu r fù primitu cu clopotele. Care lucru desteptà mirarea publicului chiaru si a celoru mai multi dintre capitulari. Ca de candu e Blasiulu, nu s'a pomenitu, cá clopotele manastirei se se fia trasu in onórea vreunui l a i c u v i u. Fostau in Blasiu si alti gubernatori, — iubitoriulu de poporu Wohlgemuth, aristocratulu pr. Schwarzenberg si nu li s'a facutu onórea acest'a. Fostu-a si archiducele Ferdinandu de Este, unu membru alu familiei domnitórie, a petrecutu ací, a visitatu cu deamenuntulu tóte institutele Blasiului, si totu nu'i s'au trasu clopotele nici la sosire, nici la plecare, fiindu onórea acest'a reservata singuru episcopiloru si domnitoriului. De ací cu dreptu cuventu se intrebara ómenii: ce póte fi acest'a? Flamur'a de doliu atarna acolo pre beseric'a veduvita si campanele ei resuna, óre de intristare ori bucuria!

Asié judeca ómenii trasulu clopoteloru. Eu insemnu numai aceea, ca elu nu a fostu cuprinsu in program'a facuta de ven. capitulu metropolitanu, precum nici scóterea tenerimei studióse. Ambe aceste s'au facutu la c o m a n d'a comitelui supremu, d. Pogány, carele spre a dispune pentru primire inca eri la amiédi a venitu aici, si-a aflatu unu ajutatoriu binevoitoriu. — Fostu-a cineva detoriu a i se supune intru acesta, e de totu alta intrebare.

Despre cuventulu de intempinare merita a se aduce la cunoscinti'a publicului romanu si aceea, ca intr'insulu se facù una amentire blanda de u l t r a i s t i si se adause asecurarea, ca d. bin cuventatoriu nu e ultraistu. Lucru de totu superfluu asecurarea acest'a, pentruca coloritur'a vorbirei erá destulu de „constitutionala", incatu si usulu dreptului de alegere, ce smu ereditu dela stramosi-lu face dependinte dela g r a t i'a r e g i m u l u i si inca a celui actuale. Diet'a pestana tiene tare la „drepturi" cosantite prin legi si datina. Deputatii, ce siedu intr'ens'a, nu ar' splandá pre nici unu cuventatoriu, carele s p e r é z a, c a d i n g r a t i a v a fi l a s a t u i n u s u l u d r e p t u r i l o r u n o s t r e.

Politi'a nóstra inca a luatu nesce mesure desierte pentru sustienerea ordinei. Am disu d e s i e r t e, pentruca acele mesuri nu erau de lipsa, ca nime n'a visatu si nu viséza de turburarea ordinei nici catu 'i negru sub unghia, — si pentruca, de ar' fi voitu cineva se demustre, potera politiei nu erá de ajunsu spre a pesarea si impedecarea demustratiunei. — Flamure nu s'au vediutu, numai cele de doliu pre catedrala si edificiulu scólelorn.

— Fiindu-ne beseric'a veduvita se dau aspiranti destui, cari manevriéza feliu si forma. Cu desclinire unulu, ce speréza a capetá mitr'a pre calea denumirei, — pentruca dela alegere pucinu prospectu are, — manevriéza cu desteritate pentru delaturarea alegerei; pre facia inse se arata de aperatoriulu dreptului de alegere. —

Unu drumariu.

Clusiu. Jidovimea din Ardélu in adunarea ce s'a tienutu aici de catra notabilitatile loru, in conferinti'a tienuta in 11 au consultatu

asupra memorandului din Pest'a din 14 Aprile, care cuprinde rogarea pentru a li se concede că se tiena congresu statatoriu din representantii comuneloru israelite din Ungari'a si Transilvani'a, care se compuna unu statutu pentru regularea causeloru cultului, besericii si ale comuneloru israelitene si se formeze unu organu centralu pentru tóta jidovimea din Ungari'a in obiectele atinse. Maioritatea celoru de facia a primitu u n i u n e a cu memorandulu din Ungari'a, éra o minoritate vré a u t o n o m i'a jidoviloru ardeleni, cari in Iuniu dedera o petitiune la r. guberniu pentru a li se dá voia a se aduná că se si prelucreze unu statutu pentru jidovii transilvani.

— In locolu comitelui supremu br. Jozsika se denumi e. Colomanu Eszterházy, care in 24 si fù intempinatu si adusu cu mare pompa in capital'a comitatului. Posesorii din comitatu dedera o mésa intr'o gradina publica, unde fù de facia si noulu tenerulu comite. — In 22 se dede unu concertu pentru fondolu honvediloru, care avù resultatu de 938 fl 32 cr. —

(u) De sub **Mesesiu** in Aug. 1867.

(Capetu) Dar' ce se vedi, abia esteva minute si presiedintele cu tóta comisiunea si corifeii partitei lui Urházy se invoira, că cu nemicirea enunciarei anteie, lucrulu se se supuna votisarei.

Romanii acum parte ca partitele se mestecara, parte pentruca nu voira a compromite comisiunea culeg. de voturi refusara cu tóta puterea cuventului acésta resolutiune, resp. neresolutiune si hesitatiune a comisiunei, remanendu pre langa protestu si demit-ndu totu lucrulu judecatii forului supremu dietalu *).

Acésta fapta a romaniloru aduse in confusiune tóta comisiunea, deci că revanche, de si mai nainte foramu indrumati la protestu, acum antaiu din acela ni se denegà partea cea mai esentiala, si mai apoi ne trediramu cu acea, ca de protestulu romanu nici vorbs nu se fece in protocolu; si totusi o tempora! protocolulu 'lu subscrise si conmembru notariulu comisiunei romanulu (?) Ioane Anderkán parochu in Gorosló!!

Romanii la vediutulu statoru semne de fratietate si egalitate -si concepura protestulu, care inca si in diu'a de adi cerculéza (care acum 'lu voi tramite on. Red. spre alu dá publicitati) spre alu tramite dietei provinciale de Pest'a, asteptandu apoi cu nerabdare, óre insult'a dieta puteva se sufere state nedreptati si eladari mai evidente că lumin'a sórelui si care necum in vreo tiéra constitutiunala, dara nici in Cochinchin'a nu se mai intempla.

Asié stamu noi romanii alegatori din cerculu Jiboului; fratii magiari nu intrelasa nimicu legalu ori nelegalu spre a demustrá lumei, ca pe sici nu esista decatu numai maghiari si ca nu e sufletu, care se vrea altu deputatu decatu maghioru; éra popii de romanu — mare parte — lacomindu la cate o cógia mai alba sunta parati nu numai a fi indiferenti, ci — cum observaramu — a-si conduce turm'a si spre prostitutiunea onórei mamei sale; natiunea. Le-au spusu si altii, le spunemu si le vomu mai spune si de sci insinte, ca maghiarii prin astfelin de apucaturi altcum copilaresci, tientitóre la suprematia, batujocuritóre de fratietate, prostituitóre de egalitate, vatamatóre chiaru si de simtiulu de umanitate, interita si amarescu sufletulu a-loru 10 miliéne de romani, sufla in focolu amaritunei, si sémina inadinsu semintí'a dincordiei intre natiunile patriei!! — Se scie maghiarulu, ca geniulu romanu nici odata nu se néga pe sene; romanulu inveci nu va fi, decatu n u m a i r o m a n u, d e n u v i u, m o r t u, d a r' t o t u n u m a i r o m a n u. Déca cugeta, ca prin astfelin de apucatori voru amagí si seduce lumea si opiniunea publica, si compatimimu din adencolu animei.

Ce se atinge de preotii, carii cu mani profane nu se sfiira asi blamá poporulu si cu elu pre sene, le spunemu, ca turm'a s'a scarbitu de nerusinea loru, éra fratii loru cei noi au risu in pumni de atata nepricepere piramidala! Noi că fii loru sufletesci pretindemu, că, déca manca prescur'a romana castigata cu multa sudóre, asupra nóstra se nu arunce sorti si cu prostitutiunea loru se nu duca in tergu si rusinea nóstra. Peste pucinu ii vomu demasecá pre acesti apostoli de calibriulu Judei, că se véda sermanulu poporu, care e negru si de cene are se se feréscа! —

*) Reu o brodirati, ca diet'a va judeca in partea comisiunii, care va dice, ca va chiamatu se votisati si n'ati vrutu, si perdeti negresitu. Hei! trebue se studiamu si unde batu siretiile. — R.

Martoru oculatu.

UNGARI'A. Deputatii la dieta se aduna si ómenii se pregatecu in conversatiuni private pentru modulu de procedere cu cass'a elaboratului, a drumului de feru, a compunerii animositatiloru din comitate si a deslegarii causei nationalitatiloru, pentru care sistem'a nationalitatiloru coindreptatite se tiene, ca e unu o d e v é c u r i l e c e l e i m a r i b a r b a r i e? — Diu'a buna se vede de diminéti'a si nationalitatile voru remané cu protestele, déca voru avé atata taria de sufletu, că se si faca datorinti'a catra natiune si cu aceste. Ori totu, ori nimica si limb'a neutrala. —

AUSTRI'A INFER. Vien'a. Sen. imp. cas'a de diosu s'a deschisu in 23 Sept. si se afla afara de boemi toti de facia. In acésta siedintia cav. de H u r m u z a c h e inca si depuse spromisionea, apoi se loà inainte reportulu comisiunii despre nou'a lege penala. S'au aflatu, ca spioni prusiani desemnéza locurile strategice prin Stiri'a. —

— Mai. Sa imp. a binevoitu a desface con siliulu de invetiamentu si alu derfiintiá cu totulu din cass'a stramutarii intrate. —

Cronica esterna.

ROMANI'A. B u c u r e s c i 11/23 Sept. Serbarea impartirii stindarieloru gardei natiunale, s'a facutu eri intr'unu modu stralucitoriu pe campi'a dela Cotroceni. Cele cinci legiuni ale gardei, numerandu peste cinci mii de ómeni presenti, erau insirate in linia de batasi. Dupa servitiulu religiosu facutu in beserio'a dela Cotroceni, de catra Esc. Sa metropolitulu, Mari'a Sa, insocitu de d. ministru de resbelu, statulu maiore alu armatei si alu gardei, a trecutu in revista tóte legiunile, aclamatu cu caldura de garda si de mai multe mii de spectatori, comercianti si poporu, ce veniera a asiste la acésta mare si natiunale solemnitate. M. Sa se apropia apoi de mas'a asiediata in midilocolu campului, unde Esc. Sa metropolitulu le da binecuventarea religiósa a stégurilorou, cari fura incredintiate de Domnitoriu capiloru de legiune. Dupa acést'a domnulu inspectore alu gardei natiunale, generalulu N. Golescu, adresandose catra garda, pronunciá urmatoriulu juramentu:

„Cetatiani gardi ai capitalei!

„Jurati se pastrati cu onóre si fara pata stégurile vóstre, si astfelu veti corespunde increderii si asteptarii ce am pusu cu tiér'a intréga in voi.

„Jurati a le spará in ori ce intemplare că unu santu depositu, ce incredintiezu patriotismului vostru."

Oficiarii superiori si dupa dinsii gard'a intréga respunsera cu putere: juramu!

Apoi oficiarii purtatori de stindarie dusera acestu pretiosu si sacru simbolu alu patriei si alu drepturiloru natiunei, pe la legiunile loru si se asiedisra in linia de batasi. Mari'a Sa Domnitoriulu, avendu la drépt'a sa pe generalulu Golescu si incongiuratu de totu statulu maioru si oficiarii superiori, se insinta atunci calare inaintea gardei si r o m a n e s c e, cu una voce plina de anima, de convingere si de energia, cu una voce in care vibrá amórea patriei si otarirea firma de a urmari cu neobosire realisarea santeloru ei asperari, rosti cuventulu urmatoriu:

„Cetatiani gardisti!

„Pentru voi că si pentru mine diu'a de astadi este o adeverata sarbatóre. Simtiu o via multiumire de a fi celu d'anteiu Domnitoriu, caruia a fostu reservata favórea de a conferi stégurí gardei natiunale romane. Acestu simbolu sacru, care pórta devis'a „PATRIA SI DREPTULU MEU", ve va aduce totudéun'a aminte datori'a de a mantiene drepturile castigate. Amu ferma convingere, ca ve veti aratá demni de increderea ce pune patri'a in voi si veti sperá acestu depositu in tóte impregiurarile, cu curagiulu si perseverantí'a traditionale a romaniloru.

„Tiér'a privesce in voi, cetatieni gardisti pe cei mai caldurosi aparatori ai ordinei publice si ai tronului.

„Adonative impregiurulu meu si ve incredeti in iubirea si solicitudinea mea, precum si eu me incredu in devotamentulu vostru. Astfelu incongiuratu de voi si de fratii vostri din armata, Tronulu meu va fi ceea ce, redicandolu, ati voitu se fia: Marirea si tari'a natiunale.

„Traiésca Romani'a!

„Traiésca gard'a natiunale!"

Unu fioru de entusiasmu patriotica, de mandria natiunale, facù se tresara dela una margine la alt'a a campiei animile miiloru de cetatieni adunati. Aclamationi entusiaste si repetite respunsera la cuvintele romanesci ale Domnitoriului, care, cu credintia in iubirea de patria a poporului, ii distribuiea celu d'anteiu stindariele „acelu simbolu sacru, cum dise Elu, care pórta devis'a „patri'a si dreptulu", care le va aduce totudeauna aminte datori'a de a mantiené drepturile castigate." Cetatianii capitalei voru pastrá nestérsa in anim'a loru, amintirea acestei dile solemne, voru vedé pururea volveindu stindariele, incredintiate loru de M. S. Carolu I. si isi voru descoperi capulu cu respectu si iubire; voru vedé tóta viéti'a loru insintele faci'a inspirata a iubitului loru Domnitoriu, pe care se citeá, iubirea patriei, a poporului romanu si voinți'a maririi lui. Dupa acést'a M. S. totu incongiuratu de statulu maioru, se asiédia in alta parte a campului dela Cotroceni si indata gard'a incepu a defilá pe dinsinte'i, in plutóne, aclamandu'lu cu caldura si iubire. Apoi gard'a se intórse in orasiu si Mari'a Sa reintra in palatulu seu dela Cotroceni.

Rondulu unei alte solemnitati veni, solemnitatea inaugurarei darei la semnu. D. primaru alu capitalei insocitu de delegatii comuneloru din tiéra se duse la gradin'a numita Opler, la stabilimentulu de dare la semnu si acolo asteptara pe Mari'a Sa, ce nu intardiá de a veni si a incepe solemnitatea tragundu cele d'anteiu loviture. Dup'a acést'a toti representatii pentru serbare si capitalei si si comuneloru din tiéra trasera pe rondu la semnu; apoi se facù clasificarea, se impartira premiile si M. S., insocitu de statulu seu maioru, de comandantii superiori si gardei si de inaltii demnitari, venira la palatu, unde M. Sa dà unu prandiu pentru acésta solemnitate. M. S. Domnitoriulu redica unu toastu pentru consolidarea si prosperarea gardei natiunale. D. generalu N. Golescu respunse in modulu urmatoriu:

„Mari'a Ta!

„Primindu din manele Mariei Tale stégurile ei, gard'a natiunale a juratu, ca le va pastrá curate si nepatate, ca va aparà totudéun'a institutiunile si terenulu radiematu pe densele. Gard'a va tiené juramentulu seu. Ilu va tiené cu mandria si fericire, ca-ci pe acelu tronu Romani'a vede astadi patriotismulu, virtutea si barbati'a, ca-ci ea simpte ca pe catu timpu natiunea si armat'a voru fi strinse in giurulu Domnitoriului, unite cu dinsulu in acceasi cugetare intarirea si marirea natiunale, nimicu nu ne va puté invinge. In numele gardei natiunale, repetu acei asemlu angageamentu si salutu cu credintia si iubire pe Alesulu votului liberu si unanimu alu natiunii.

„Se traiésca Mari'a Ta!

„Se traiésca Romani'a!" (Va urmá.)

Situatiunea politica.

Incepemu cu Germani'a, care s'a aruncatu cu tóta resolutiunea in bracielele unificarii nationale si procede că unu torente fora frica de pedeci la realisarea comunei dorintie. Parlamentulu federationii nordice, intrunitu prim'a data in puterea legii federale, deschisu prin regele si continua siedintiele s'ale. In cuventarea de tronu s'au incungiuratu stingerile politicei intentionate accentuandose totosi necesitatea regularii interne a federationii cu intetire si libertatea actiunii statelorou de a intra in federatiune.

D e n e v o i'a si p r e s i u n e a f e u d a l i l o r u nu putura inse scapa la alegeri neci germanii. La rectificarea alegeriloru se constatà, ca feudalii protipendati, ajutati si de regimu, au facutu si acolo cele mai mari nelegiuri si corumperi, pentrucă se póta veni că deputati alesi la més'a verde si se-si reoladécasca viitoriulu aristocratiei prin maioritate reactionaria. Corumperile fura atatu de batatórie la ochi, incatu chiaru si reactionarii se sfiara siliti a votá in contra valóreí mai multoru alegeri si aristocrati'a totusi a deveritu in maioritate, remanendu partid'a progresista la sórtea de a dá din umeri, — Éoca legea electorala e basca tuturoru legi-

lorú si drepturiloru! Éoca de ce popórele se plangu, ca suntu eschise, suprematisate, ca suntu calcate, fiinduca nu pretiuiescu de tempuriu, nu sacrifica totu pentru de a redobendi insinte de tóte basca legiloru in favórea s'a! — Ma unii si candu o au si vendu dreptulu prin coroptiuni, cá pentru o portia de rachiu se pórte apoi pe vecia jugulu impintenatiloru, caroru le dau votulu. Si de ce nu ambla si liberalii sei instruieze de timpuriu, cá se reese si sórtea poporului din urna odata?! Preoti politici ne trebue pretutindeni, cari se ne mai invetia, cum se merge si in paradisulu pamentescu, nu numai in locasiurile santiloru.

Astfeliu feudalii, aristocratii nu odihnescu pe necaiuree, pana candu nu reésa cá oleulu desasupra. Ei creaza partite sfasiectorie, ei propaga nemultiamiri, impedeca propasirea si cultur'a popóraloru, impiléza orce inaintare in starea spirituala si materiala, prepara confusiuni, semutia opuneri pana la revolte, pana atunci, pana candu nu ajungu ei prin siretiea loru la carma. Atunci tóte cele rele le captuiescu si pentru a stórce ascultare si a face linisce apuca a mana vérg'a de feru, redica furci si intimidéza cu totu feliulu de apucatori. Unde inse e si nationalismolu omogenu cá in Germani'a, tractarea loru se imblanzesce in catova prin simpathiele nationale si scopurile nationale au fermecelu de a intr'uni actiunile, com vedemu ca le intrunesce aristocrati'a bismarchiana spre scopulu onirii nationale. Liberalii germani dar' amana estórcerea libertatiloru, pana candu se va intruni natiunea. —

Bismark emise o nota circularia privitóriala a intelnirea dela Salisburgu, in care dupa espresiunile date de in partea Franciei si a Austriei despre caracterulu intalniriì, care ar' fi fostu numai unu simtiu de condolentia, arunca ér' marulu de cérta, dicundu, ca simtiulu nationalu germanu nu sufere, cá desvoltarea causeloru natiunii germane se se puna suptu tutoratulu amestecului strainu, elu nu se va conduce de alte privintie, ci numai de interesele nationale ale Germaniei. Federatiunea nordica inse va preveni ori-ce apropiare nationala intre statele sudice cu Germani'a nordica, lasandu la liber'a resolvarea a statelor sudice, pana in catu vréu ele se se apropia de federatiunea nordica. Esta e mediulu circularei lui Bismark, care in diurnalele Franciei a facutu o profunda impresionare, ma si iritare, si „La Presse" dice. ca la aceste fantaronade ale lui Bismark nu e alta de facutu decatu a-i respunde: „Se cuteze numai a trece riulu Menu si atunci apoi vomu vedé!" Ecca redesteptarea antagoniei. —

Adres'a in proiectu a partidei liberale nationale a celui de antaiu parlamentu federativu germanu da si mai pe facia, ca unirea Germaniei nordice trebue se traga dupa sine unirea tuturoru germaniloru. Ecca-i cuvintele: Dupace arata multiumirea liberaliloru catra rege, pentru ca a urmatu politic'a nationala punendu o basa la viéti'a in adeveru nationala, apoi adauge adresa: „Unirea intr'unu statu alu Germaniei nordice ne maresce obligamintea catra intrég'a natiune germana. Nu e destulu a deschide poporului bineiacerile nouei federatiuni prin o legislatione intielépta, — ci opulu numai atunci si va afiá complimentulu, candu celelalte membre despartite de noi se voru afiá impreunate cu noi sub una constitutione. Cu credintia in patriotismulu germaniloru, dincolo de Menu si in puterea cea neesponunabila si neresistibila de a fi cu totii unu, dupa com suntu interesele spirituale si materiale unele si aceleasi, asteptamu cu tóta incredintiarea viitoriulu. Poporulu germanu e resolvatu a si ordiná lucrurile s'ale nedependinte si cu tóta libertatea si e resolvatu a aduce acestu dreptu nedisputabilu in valóre sub or-ce impregiurari!" — Esta este spiritulu, ce domnesce in germanii liberali nationali, apoi Bismarkistii feudali suntu cei ce croirea acestu drumu. — Se puncmu mai incolo, ca ducatulu Baaden s'a dechiaratu cu tóta seriositatea pentru unire cu Germani'a nordica si cumca reuniunea vamala deschide calea la unirea nationala, si conventiunea militaria si intinde putere de viétia si vomu trebui se tienemu, ca Prusi'a nu va odihni pana candu nu va uni pe toti germanii suptu egemoni'a s'a, ceea ce ou tóte prefacatóriele — o doresou si germanii austriaci. — Déca Franci's si Austri'a suntu resolvate a impedecá trecerea Menului, apoi resbelulu e neinconjurabilu, déca nu adi mane.

Alianti'a prusa ruséca, dupa cum se reportéza de nou e a se considera cá fapta complinita. „Pozner Ztg." reportéza, ca oficiri prusiani cu instructiuni au mersu la Varsiavia se instrueze ostirea rusa la manuarea pusceloru cu acu si in tactic'a prusiana.

Una activitate mare se desvólta in arsenalulu din Varsiavi'a pentru producerea pusciloru cu acu dupa mustr'a prusiana. Rusii vreu resbelu.

Se pare ca Prusi'a si Rusi'a nu se voru abate dela planurile loru in Germani'a si in Orientu, pana candu voru si incepe actiunea

Descoperire curiósa aproposu! Unu corespondinte vienesu alui „Times" scóte la lumina, ca pe candu se afla cestiunea Luxemburgica pendenta Prusi'a tramise unu agentu de incredere la dunarea de diosu spre a propune Romaniei si Serbiei primirea unui tractatu cu Prusi'a de cuprinsu, ca in casu, ce resbelulu cu Franci'a ar' casiuna unu resbelu si cu Austri'a, Serbia si Romani'a se se scóle asupra Austriei. — Romani'a cá pretiu se capete Bucovin'a, ér' Serbia Slavoni'a; Prusi'a se le dè pusci cu acu si ajutoriu materialu. — Influinti'a francesa s'a si ajutoriu materialu. — Influinti'a francesa s'a si ajutoriu materialu. — Influinti'a francesa s'a si stanginitu in contra acestui planu; cu tóte acestea stanginitu in contra acestui planu; cu tóte acestea stanginitu in contra acestui planu; cu tóte acestea